ידיעות הטומאה פרק שני שבועות

על פי נביא. מגי זכריה ומלאכי היו שם ועל פיהם כרות הקודש עשו ואין טעם בדבר: **רב הונא אמר בכל אלו מן קסבר כו'.** כלומר ולי מעוט קידוש עזרא דהואי בכית שני כלא מלך וכלא חומים ותומים דלמרינן במסכת יומא (דף כא:) מתשה דבריס חסר מקדש שני אש ושכינה וארון וחומים ותומים ורוח הקודש קסבר קדושה ראשונה דדוד ושלמה לא בטלה ולא הוצרך עזרא לקדש [1]כלומר שהוא לא הוסיף כלום באורך ורוחב ומאי דקדיש כדכתיב (נחמיה יב) ואעמידה שתי תודות לזכר בעלמא עבד: **שני בנביים.** [2]אמרישק"אבנלע"ז: **כהרבמשתה.** הר הזיתים: **פתחונה ועליונה.** כשיפוע ההר היו ואחת למעלה מגבהו ואחת בשפולו: **פתחונה נתקדשה כבל אלו.** שמימי בית ראשון הכניסוה ומיבבוה לעיר ע"י חומה אחרת: **אלא בטולי גולה.** שהוסיפו על העיר וכנו היקף חומה אחרת לחוץ: ה"ג לה בתוספתא דסנהדרין [3] **פתחונה שיתה קדושה גמורה עמי הארץ נכנסים לשם ואוכלים שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלים שם מעשר שני וקדשים קלים עליונה שלא היתה קדושה גמורה עמי הארץ נכנסים שם ואוכלים שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני עליונה שלא היתה קדושה גמורה עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין שם קדשים אבל לא מעשר שני וחברים אין אוכלין שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני ומפני מה לא קידשוה** [4]שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של ע"א ובשתי תודות ובשיר ולמה קידשוה למה קידשוה הא אמרת לא קידשוה אלא למה הכניסוה מפני שתורפה של ירושלים היתה ונוחה היא ליכבש משם

תני באחת מכל אלו. תימה דמה דחקו להגיה דכמה סתם משניות אסכמן דאית להו קדושה לעתיד לבא בפ"ק דמגילה (דף י. ופס) ובפרק בתרא דזבחים (דף קיב: ופס) דקדושת ירושלים אין אחריה היתר: **אלא** בבני גולה. אע"פ שהיה הדבר בא לידי תקלה הכניסוה כדי שימסרו עצמם עליהם יותר כשיש בה שם קדושה: **דכולי עלמא קדושה לעתיד לבא.**

ואע"ת דבפ"ק דמגיגה (דף ג: ופס) אית ליה לרבי אליעזר דלא קידשה לעתיד לבוא גבי עמון ומואב מעשרין מעשר עני בשביעית ובריש מסכת כילה (דף ג:) נמי אית ליה לרבי אליעזר דיעגול בשיגולין עולה בברייתא דליטרא קליעות ומאן דאית ליה הכי קסבר תרומה בזמן הזה דרבנן כדמוכח בפרק הערל (יבמות דף פא.) וי"ל דקדושת הארץ לגבי תרומה ומעשרות בטלה והכא אייירי בקדושת מחילה דאפשר דלא בטלה משום דאיקרא גאולה וקדושת בתי ערי חומה דמייתי כסמוך נמי הוא קדושת מחילה ואף על גב דקדושת הארץ בטלה מ"מ בפ"ק דביצה (דף ה: ופס) ביקש ר' אליעזר להפקיר כרם רבעי לענייש דמדרבנן היה צריך להוליכו לירושלים וא"ת אי בקדושת מחילה נמי לא קידשה לעתיד לבא לרבי אליעזר מה ירוחו עניים כיון שלא יוכלו לאכלו בירושלים ואם יפדו הפירות מה ירוחו וי"ל לפי שיכולין לפדותו בשוה פרוטה אע"פ שאין הרבה ואפי' לכתחלה שרי כשאין הפסד להקדש כשאין בית המקדש קיים כדמוכח [5]בפרק בתרא דערכין (דף כט. ופס) גבי ההוא גברא דאתחרימינהו לנכסי א"ל מודה רבי אליעזר דאזרא קידש לעתיד לבא קדושת [6]מחילה:

נטמא

[1]על פי נביא נאכלת ועל פי נביא נשרפת: כל שלא נעשית בכל אלו כו': איתמר רב הונא אמר [2]בכל אלו תנן רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן רב הונא אמר בכל אלו תנן קסבר [3]קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ועזרא [4]זכר בעלמא הוא דעבד רב נחמן אמר באחת מכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה ולא קידשה לעתיד לבא ועזרא קדושי קדיש אע"ג דלא הוו אורים ותומים איתיביה רבא לרב נחמן כל שלא נעשית בכל אלו תני באחת מכל אלו תא שמע [5]אבא שאול אומר שני ביצעין היו בהר המשחה תחתונה ועליונה תחתונה נתקדשה בכל אלו עליונה לא נתקדשה בכל אלו אלא בעולי גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים תחתונה שהיתה קדושתה גמורה עמי הארץ נכנסין לשם ואוכלין שם קדשים קלים אבל לא מעשר שני וחברים אוכלין שם קדשים קלים ומעשר שני עליונה שלא היתה קדושתה גמורה עמי הארץ היו נכנסין שם ואוכלין שם קדשים אבל לא מעשר שני וחברים אין אוכלין שם לא קדשים קלים ולא מעשר שני ומפני מה לא קידשוה [6]שאין מוסיפין על העיר ועל העזרות אלא במלך ונביא ואורים ותומים ובסנהדרין של ע"א ובשתי תודות ובשיר ולמה קידשוה למה קידשוה הא אמרת לא קידשוה אלא למה הכניסוה מפני שתורפה של ירושלים היתה ונוחה היא ליכבש משם

תנאי היא [7]דתניא [8]א"ר אליעזר שמעתי כשהיו בונין בהיכל עשו קלעים להיכל וקלעים לעזרות אלא [9]שבהיכל בונין מבחוץ ובעזרות בונין מבפנים אמר רבי יהושע שמעתי [10]שמקריבין אף על פי שאין בית אוכלין קדשי קדשים אע"פ שאין קלעים קדשים קלים ומעשר שני אע"פ שאין חומה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא לאו מכלל דר' אליעזר סבר לא קידשה לעתיד לבא א"ל רבינא לרב אשי ממאי דלמא דכולי עלמא קדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא ומר מאי דשמיע ליה קאמר ומר מאי דשמיע ליה קאמר וכי תימא קלעים לר' אליעזר למה לי לצניעותא בעלמא אלא הני תנאי דתניא [11]א"ר ישמעאל ברבי יוסי למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום אבל ראשונות בטלו משבטלה הארץ אלמא קסבר קדושה ראשונה קידשה לשעתה [12]ולא קידשה לעתיד לבא ורמינהי [13]אמר ר' ישמעאל בר' יוסי וכי אלו בלבד היו והלא כבר נאמר [14]ששים עיר כל חבל ארגוב ממלכת עוג בבשן כל אלה ערים בצורות חומה גבוהה אלא למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום השתא הא אמרינן לקמן דלא צריכא לקדושי אלא מצאו אלו ומנאום ולא אלו בלבד אלא כל שתעלה בידך מסורת מאבותיך שמוקפת חומה מימות יהושע בן נון כל מצות אלו נוהגות בה מפני שקדושה ראשונה קידשה לשעתה וקידשה לעתיד לבא קשיא דר' ישמעאל בר יוסי אדרבי ישמעאל בר יוסי איבעית אימא תרי תנאי אליבא דר' ישמעאל בר יוסי איבעית אימא חדא מינייהו ר' אלעזר בר יוסי אמרה דתניא [15]ר' אלעזר בר יוסי אומר [2]אשר לוא חומה [16]אע"פ שאין לו עכשיו והיה לו קודם [6] לבן:

נטמא

על פי נביא נאכלת. כגון א מתי' פ"ו מהל' בית המקדש הלכה יב סמנ עשין קמנ:
כד ב ג ד מתי' שם הל' יד וכבית המקדש דוקא ושאין בהלכה טז:
בה ה מתי' שם פ"ז הל' כג ותוספת תמיהת הכ"מ ע"ש:
בו ו מתי' שם פ"ו הל' טו:
בז ז מתי' פ"ח מהל' מרומות הל' ה ופ"ו מהל' בית הבחירה הלכה טז וחס לענין שאר מ"י ושאין בכ"מ בפ"ב מהל' שמיטין הלכה טו:
בח ח מתי' פ"ח מהל' מעלה הל' ד ופי"ב מהל' שמיטין הלכה טו ופ"ש בהשגות ובכ"מ:

תורה אור השלם

1. (ד) וְנָלַבְּדוּ אֵת כָּל עָרֵי כִּעֵת הַהִוא לֹא הָיְתָה קִרְיָה אֲשֶׁר לֹא לָקָחוּ מֵאִתָּם שִׁשִּׁים עִיר כָּל חֶבֶל אַרְגֹּב מַמְלֶכֶת עוֹג בַּבָּשָׁן: (ה) כָּל אֵלֶּה עָרִים בְּצֻרוֹת חוֹמָה גְּבֹהָה דְּלָתַיִם וּבְרִיחַ לְבַד מֵעָרֵי הַפְּרָזִי הַרְבֵּה מְאֹד:
דברים ג ד-ה
2. וְאִם לֹא יִגְאַל עַד מְלֹאת לוֹ שְׁנָה תְּמִימָה וְקָם הַבַּיִת אֲשֶׁר בָּעִיר אֲשֶׁר לוֹ חֹמָה לְצִמִיתֻת לְקֹנֵהוּ אֹתוֹ לְדֹרֹתָיו לֹא יֵצֵא בַיֹּבֵל:
ויקרא כה ל

מוסף רש"י

קדושה ראשונה. שנתקדשה ירושלים (מגילה י.). **לעתיד לבא.** כלומר משתחדש (שם). **על העיר.** על ירושלים (סנהדרין כ. יד. סוטה מח.). **עשו קלעים להיכל.** קס"ד במקום חומות היכל, שיהא מוצא הנטר בעזרה קרי אשר פתח אהל מועד, שלמלמה כן לא היו מקריבין על שיעמד הבנין, והם התחילו להקריב קרבנות משבתו שם בימי כורש, כמו שכתוב בספר עזרא, ועד שעברים ושנים שנה אחרי כן לא נגמר הבית, בשנת שש לדריוש האחרון (מגילה י.). בונין מבחוץ. שהיו הקלעים פרוסים לפנים משוטי החומה, שלא יכנסו הבונין לתוך ההיכל (שם). **קדושה ראשונה.** של בית (מכות יט זבחים פ מב.). **לאו מכלל דר' אליעזר.** דנמי קלעים, **סבר לא קדישה.** לאחר מורבן, לפיכך פירסו קלעים במקום בנין וחזרו וקידשו בתודות ובשיר (מגילה י.). **מאי דשמיע ליה קאמר.** ולא משום טרך קדושה (שם). **למה מנו חכמים את אלו.** עיילות נמנו בפרק בתרא דערכין לענין נתי ערי חומה לומר שהיו מוקפות חומה מימות יהושע בן נון ואין שם יותר ממשה, ולמה מנאום, והלא הרבה היו שם ואתם נמי תנן וכל כיוצא בהן (שם). **מצאו אלו וקידשום.** מפרש בתוספת דמקדשי לה בשתי תודות ובשיר וכ"ל מהלכין ושתי תודות אחריהן וכו' (ערכין לב.). **אבל הראשונות בטלו.** שאין קדושה אחרת טרגת בהן ואין בהן דין ערי חומה, משבטלה הארץ. כמוכן לשון (שם). **קדושה ראשונה.** שקידשה יהושע (שם). **ורמינהי.** מתקנא דמילתא הוא דאמר לענין הני תנאי פליגי בקדושה ולא קידשה (מגילה י.). **הא אמרינן לקמן.** בפיסיה דהא מתני' נופה, דלא צריכא לקדושי. דקא מסיים ואחיל בה וכל שתעלה בידך מסורת מאבותיך (שם י.). כל מצות אלו. הנהגות בערי חומה, שילות מצורע וקריאת מגילה בחמשה עשר והבית מטוח בה לטוף שנה (שם). **חדא מינייהו.** הך דקתני קדשה לעתיד לבא, ר' אלעזר בר יוסי אמרה. כי היכא דקאמר אע"פ שאין לו עכשיו ואע"ג דחרוב לא בטלה קדושתיה (ערכין לב.). אשר לוא חומה. לוא כתיב, משמע לו, כלומר אין לו עכשיו והיה לו חומה קודם לכן, הוה נמי בית אלנו כהו (שם לב. ועי' חוס' שם). אלמא אבדיה ליה קדושה קמייתא לא בטלה מחמת חרבן, והיינו מתני' (מגילה י.).

עין משפט נר מצוה

הגהות הב"ח

(א) גמ' קודש לבן. נ"ב וכשם שלענין חומה כך הי"ה לענין קדושה נ"כ אע"פ שלא שלענין עכשיו רק קודם לבן קידשה גם לעתיד לבוא:

גליון הש"ס

רש"י ד"ה מצאו אלו. עיין מה שתמה כזה בשורי אלבן מגילה דף י ע"ב ד"ה כל המלות:

לעזי רש"י

מרישק"א [מרישק"ק]. ביצה, מקווה מים רדודים.

רבינו חננאל

על פי נביא נאכלת. כלומר נביא מתירה וכן זו נשרפת על פי נביא: אתמר רב הונא אמר בכל אלו תנן קסבר קדושה ראשונה קדשה לשעתה וקדשה לעתיד והא דקדיש עזרא בלא מלך ובלא אורים ותומים. ואמרינן עזרא זכר קדוש בעלמא עבד דלא הוה צריך ליה. רב נחמן אמר אפילו באחת מכל אלו תנן דקדושה ראשונה אינה קדושה לעתיד לבא. ועזרא דקדיש אע"ג דלא הוו אורים ותומים שפיר עבד דבאחת מכל אלו תנן. ומותבינן עליה דרב נחמן מהא אבא שאול אומר שני בצעין היו בהר המשוחה. תחתונה נתקדשה בכל אלו עליונה קדשוה בני גולה שלא במלך ושלא באורים ותומים. תחתונה שהיתה קדושה גמורה חברים [1] ועמי הארץ נכנסים שם עליונה שלא היתה קדושתה גמורה חברין אין נכנסין לשם כו' ופריק תנאי היא. דתנן א"ר אליעזר כשהיו בונין בהיכל היו עושין קלעים בהיכל וקלעים לעזרות כו'. א"ר יהושע [שמעתי] שמקריבין אע"פ שאין (ב"ר) [בית] כו'. מאי לאו בהא קפלגי דר' אליעזר סבר קדושה ראשונה אינה לעתיד לבא. ור' יהושע סבר קדשה לשעתה ולעתיד לבא. ודחינן ודלמא תרוייהו קדשה לעתיד לבא סבירא להו וכל חד וחד מאי דשמיע ליה קאמר. אלא מהא דתניא א"ר ישמעאל ב"ר יוסי למה מנו חכמים את אלו שכשעלו בני הגולה מצאו אלו וקידשום כו' ופשוטה היא. ופרשנוה עוד בסמ' מגילה:

[1] נגלה ניהסת רבינו סמ"ם נחי' ד"ן מינס ע"ש.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com